

“Euskal Herriko atari guztietan egiten du lan esklaboren batek, eta ez zaigu inporta”. Hala dio Silvia Carrizok. Malen Etxea elkartearen eskubideak bermatzea du helburu elkarteak. Maiz hitz egiten da etxeko lanetan eta zaintzan lan egiten duten emakumeen lan baldintza txarrez, baina ez dira asko Carrizoren gisan aho bilorik gabe hitz egiten dutenak: “Emakume atzeritarrak menpekotasun eta esklabotza egoeran behar ditugu, Euskal Herriko gure zaintza sareak hornitzeko”.

Malen Aldalur Azpillaga

@malenaldalur

ARGAZKIA: DANI BLANCO

ETXEKO LANGILEAK

XXI. mendeko esklabotza

Bizkaiko Etxeko Langileen Elkartearen (ELE) estatistiken arabera, lana egiten duten etxeetan bizi diren emakume atzeritar gehienek 60 ordutik gora egiten dute lan astean eta hamar ordu baino gutxiago hartzen dute atsedean. Soldatak dagozkienak baino txikiagoak dira, ia kasu guztietan. Izan ere, kontuan izanda etxe barruko langileen %71,56k 60 ordutik gora egiten dutela lan astean, soldata, gutxienez, 1.267,46 eurokoa behar luke izan eta %82,11k hortik behera irabazten du.

Erreportaje honetarako Euskal Herrian etxeko langile diharduten bi emakume atzeritar elkarrizketatu ditugu, Gloria Martínez da bata, Honduraskoa, eta Natalia Castro bestea, Nikaraguakoa. Asmatutako izen-abizenak dira biak, haien intimitatea babeste aldera, ez dute benetako izen-abizenak azaltzerik nahi izan. Egunean bi orduko atsedena edukitzen du Martínezek, eta larunbatetan baino ez du hartzen atsedean Castrok, bi orduz.

Arrakalarik gabeko zurrunbiloan dauka zaintza eta etxeko lanetan 24 orduz lanean ari direnak, emakume migratzaileen eskubideen alde lan egiten duen Bidez Bide elkarteko Katia Reimberg eta Soraya Ronquilloren ustez: “Ezin dira lan sektore horretatik irten gure gizarteak hor behar dituelako eta sistema honen arkitekturak hori ahalbidetzen duelako”. Azaldu dute zailtasun handiak dituztela jatorrizko herrialdeetako ikasketak homologatzeko, eta beraz, zaintzan egin behar izaten dutela lan: “Hego Amerikako emakumeak dira zaintza lanetan gehien aritzen direnak; gaztelaniaz hitz egiten dute, goxoak izateko fama daukate, eta gainera, katolikoak dira. Perfektua da; dena bat dator”.

Hala ari dira Martínez eta Castro. Urte mordoa daramatzate dagoeneko gure zaharrak zaintzen, gaur egun kontratuarekin egiten dute lan biek baina bidea ez da erraza izan. Jatorrizko herrialdean merkataritza aditua zen bata eta irakaslea eta soziologoa bestea: “Euskal Herrira etorri ginenean bagenekien ez genuela zaintza lanetan aritzea beste aukerarik edukiko”.

Gure gizarte egiturak emakume horiek neskametzat egoeran edukitzea behar duela uste du Ronquillok: “Horregatik onartzen dituzte gobernuek abusu horiek guztiak eta emakume horiekiko konplizitatea eta ardura guztio-

na da”. Uste du beste aldera begiratzeak neskametzaren egitura zikliko bat sortzen duela. “Jendeak uste du emakume horien bizitza eta denboraren gaineko botere guztia duela, eta emakume atzeritar horiek neskametzat egoeran daudela ohartzen ez garen arte ezingo dugu estatu demokratiko bat sortu”.

Arazoari alternatibak aurkitzeko sektorea balioan jartzea ezinbestekoa dela uste dute Bidez Bide elkarteko kideek: “Ospitaleetan, esaterako, 24 orduko zaintza behar duen jendea dago, baina behar hori bermatzeko zortzi orduko txandetan egiten du lan jendeak. Etxeetan lan egiten dutenekin ere hala behar luke”. Haien lana ez dela balioan jartzen uste du Martínezek ere: “Urte mordoa daramatzat familia berberarekin, nire lana egiten ahalik eta ondoen ahalegintzen naiz eta iruditzen zait ez dutela egiten dudana balioan jartzen”. Martínezek aurten aldarrikatu ditu lehenengoz dagozkion oporrak eta hartzen ez zituen jaiegunak kobratzen ere oraintxe hasi da: “Hasieran beldur handia izaten duzu dagozkizun eskubideak eskatzeko, bota egin zaitzaketa eta paperik gabe dagoen jendea hartu, izan ere, egoera horretan zaudenean edozein lan kontratu onartzen duzu”. Martínezek gogoratzen du lehen aldiz zaintza lanetan hasi zenean kontratatzaileek gauzak apuntatzen zituztela eta gehiago kontrolatzen zutela, lapurreta egin zezakeelakoan edo: “Orain ezagutzen naute eta badakite emakume ona naizela”. Hala ere, faltan botatzen du bere lana baloratzea: “Ez dut asko eskatzen, nire eskubideak errespetatzea baino ez”.

Egunean bi orduz soilik hartzen du atsedean Martínezek eta horrek asko zailtzen dio harreman sareak sortzea: “Bi orduan ez dit ezertarako denborarik ematen. Nire ahizpak Donostian bizi dira eta haiek ikustea ere ezinezkoa zait”.

Castrok baserri batean egiten du lan, bi gizonezko zaintzen. Hori hitzartu zuten bere lan baldintzetan baina familiaren eta beraren arteko botere harremanak tarteko, zaintza lanez gain, egunero baserrian bizi den jende guztiarentzako janaria egin eta jasotzera behartzen dutela dio: “Oso garai txarrak pasatzen ari naiz, oso bakarrik sentitzen naiz”. 2007. urtetik bizi da Castro Euskal Herrian eta lehenago inoiz halako esperientziarik ez duela eduki dio: “Urteak daramatzat etxe barruko lanean, astean bi ordu soilik atsedean hartzen eta oso gaixo zailak zaintzen, baina inoiz ez dut hain gaizki pasa”. Baztertua sentitzen da etxean: “Denek euskaraz hitz egiten dute euren artean, noski ulertzen dut hala egitea, eta ni ere ahalegintzen naiz ulertzen, baina nire euskara maila oraindik ez da oso ona”. Gaineratu du inorekin ezin duela elkarrizketa bat izan eta edozergatik haserretzen zaizkiola nagusiak: “Baserriko ganbaran bizi naiz, txabola moduko bat da. Aurreko batean, edari pixka bat jausi zitzaidan lurrera eta nagusien gelako sabaia pasa zuen. Itzeleko errieta egin zidaten”. Lanez aldatu nahi du Castrok, baina astean bi orduz baino ez duenez hartzen atsedean, zaila zaio beste zerbaite aurkitzea: “Gainera, nire herrialdean lagun askok behar dute nire soldata bizirauteko, ez da hain erraza”.

» NATALIA CASTRO, ETXEO LANGILEA:

“Baserriko ganbaran bizi naiz, txabola moduko bat da. Aurreko batean, edari pixka bat jausi zitzaidan lurrera eta nagusien gelako sabaia pasa zuen. Itzeleko errieta egin zidaten”

» SORAYA RONQUILLO, BIDEZ BIDE ELKARTEA:

“Jendeak uste du emakume horien bizitza eta denboraren gaineko botere guztia duela, eta emakume atzeritar horiek neskametzat egoeran daudela ohartzen ez garen arte ezingo dugu estatu demokratiko bat sortu”

Esklabotzaren ondorena

Neokolonialismo modernoa da XXI. mendean daukaguna Carrizoren ustez. Ronquillo ere bat dator horretan: “Neskametzaren inguruko begirada koloniala daukagu oraindik”. Botere harremanak nabarmenak direla dio. Horren adibide gisa, Martíñezek kontatu du ez diotela bere izenez deitzen, “neska” deitzen diote. Carrizok argi du Europako erakundeek oraindik bere errailetan dituztela kolonialismoa, kapitalismoa eta arrazismoa, eta gauza bera gertatzen dela Euskal Herriko erakundeetan ere, nahiz eta ez garen bakarrak: “Badira herrialde gehiago zaintza eta etxeko lanetan emakume esklaboak dituztenak: Italia, Filipinak, Saudi Arabia, Portugal maila txikiagoan, eta Hego Amerikan ere bai klase altuetan”. Ronquillok ere neokolonialismo kutsua hartzen dio

Etxe barruko langileen %71,56k 60 orduetik gora egiten du lan astean. Ohikoena da asteko zazpi egunetan etxeko lanetan edo zaintzan aritzea. Ezkerrean, Ecuador Etxeak ateratako argazkian etxeko langile migratzaileak lan baldintzez protestan. Eskuinean, Malen Etxeako kideek afixean diote gauez atsedena hartzeko eta norbere logela izateko eskubidea dutela.

gaur egungo egoerari: “Urtetako menpekotasunaren begirada koloniala dago. Gure herrialdeetan Espainiaren konkistaren garaitik ezagutzen dugu neskametz eta oraindik erraiak hor daude”. Hego Amerikatik Europara etortzen dira neskame eta europarren begietara balio gutxiagoko pertsonak dira: “Ez da kasualitatea batzuek uniforme eramatea edo kontratatzaileek langileei euren izenez ez deitzea”.

» **SILVIA CARRIZO, MALEN ETXEA:**

“Hego Amerikatik Europara etortzen dira neskame eta europarren begietara balio gutxiagoko pertsonak dira. Ez da kasualitatea batzuek uniforme eramatea edo kontratatzaileek langileei euren izenez ez deitzea”

» **KATIA REIMBERG, BIDEZ BIDE ELKARTEA:**

“Ezin dira lan sektore horretatik irten gure gizarteak hor behar dituelako eta sistema honen arkitekturak hori ahalbidetzen duelako”

“XXI. mendeko etxe barruko langileen beharra esklabotza da”, hala dio Ronquillok. “Hori baieztatzean batzuek esaten dute ezin dela esklabotza izan ordaindu egiten zaielako. Ados, orduan neskametz da, Espainiako eta Euskal Herriko emakumeek orain dela mende erdi baino gehiago bizi izan zuten neskametzaren modukoa”. Bidez Bide elkarteak dokumentala egin zuen gaur egun etxeko langile diren eta garai batean neskame izan zirenen testigantzak bilduz, eta antzekotasun ugari aurkitu zituzten: “Garai batean asko baserrietatik hirietara joan ziren neskame. Emakume horiek oso baldintza txarrak zituzten, 24 orduz egiten zuten lan eta askotan barre egiten zieten, adibidez, gaztelaniaz ez zekitelako”. Gaineratu dute, antzeko zerbait gertatzen zela, adibidez, Extremaduratik hona etorritakoekin, baina kasu horietan barre egiteko arrazoia euskaraz ez jakitea edo euren jatorria zela. Orain emakume atzerriarrak garai batean neskame izandakoak zaintzen ari dira, 24 orduz: “Orain dela gutxi dokumentalaren emanaldia egin genuen zaharren egoitza batean eta hango emakumeek behin eta berriaz esaten zuten beraiek okerrago egon zirela”.

Reimbergek gogorarazi du hemen go emakumeek erruz zaindu dituztela etxeok: “Ezkontzen ez bazinen gurasoak zaintzea egokitzen zitzaizun. Orain emakumeak lan esparrura sartu dira eta beraiek zaintzen zituzten familiako kideak orain emakume atzerriarrek zaintzen dituzte. Bertako emakumeak gaizki sentitzen dira etxeok ezin dituztelako zaindu eta emakume